

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Lisinski“ - Našice

Branko Krmpotić

U slavonskom gradiću *Našicama* postoji još od 1889. godine Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo (HKUD) »LISINSKI« što je, uz druge glazbeno-umjetničke i kulturne aktivnosti, njegovalo zbornu pjevanje i u tom je razdoblju do danas imalo uvijek vrijedan i zapažen muški i mješoviti pjevački zbor. Kako je u 1974. godini hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »LISINSKI« proslavilo 85-obljetnicu od utemeljenja i neprekidnog društvenoga rada, to nam lokalno-patriotski osjećaj nekako nalaže da se bar u kraćim informativno-historijskim sjećanjem i danas osvrnemo na tu našu vrijednu, kulturnu i glazbenu baštinu. Ta je društvena proslava održana za vrijeme V. tradicionalnog festivala »Dani slavonskih šuma«, pa je stoga i bila divna i časa, kulturna i pjevačka manifestacija našičkoga kraja. Taj je dugogodišnji rad HKUD »LISINSKI« bio u vremenu od njegova postojanja intezivan i bogat raznovrsnim pjevačkim manifestacijama ponajprije za Našice, zatim za Slavoniju, a potom i za čitavu Hrvatsku. Proslava se održala u 1974. godini, što je u isto vrijeme podudarnom slučajnosti obilježena i 155. obljetnica rođenja Vatroslava Lisinskoga kao i 120. obljetnica smrti toga proslavljenoga hrvatskoga skladatelja. Kako se njegovim imenom resi našičko pjevačko društvo, stoga se sve to našlo u središtu naše pažnje uokvirene u svijesti nacionalne časti, narodnoga dostojanstva i dičnoga ponosa nad polučnim dugogodišnjim dostignućima tadanjih javnih prilika i njihovih kulturnih potreba. Za tu svečanost izdan je i prigodan ilustrirani spis povijesno-jubilarnoga značaja, a u njemu je kronološki osvrt napisao Josip Waller, direktor Zavičajnoga muzeja i profesor Srednjoškolskog centra u Našicama.

— O —

Krute političke prilike u Hrvatskoj u drugoj polovici XIX. stoljeća uvjetovale su osnivanje pjevačkih društava, jer se tada u patriotskom zanosu smatralo da se i s pjesmom može doći do narodne slobode. Stoga slijede osnivanje pjevačkih društava: u Zagrebu 1862. godine »Kolo«, u Karlovcu »Zora«, u Osijeku »Lipa«, u Slav. Požezi »Vjenac« i 1889. godine u Našicama »Lisinski«. Kad je pak osnovan veći broj pjevačkih društava diljem Hrvatske, oformljen je i »Savez hrvatskih pjevačkih društava« s ciljem da bi se budnicama, koračnicama i drugim patriotskim zbornim pjesmama jačalo narodnu svijest.

Tako su iz Slav. Požege došli u Našice: Stipo Kovačević, općinski bilježnik, i Dragan Murat, kotarski pristav. K njima se pridružio i našički učitelj Josip Štefanović, pa kako su prva dvojica već ranije djelovala u požeškom pjevačkom društvu »Vijenac«, to su oni osnovali 1889. godine i HKUD »Lisinski« u Našicama. Prvi predsjednik našičkoga pjevačkoga društva bio je Stipo Kovačević. Na toj je predsjedničkoj dužnosti ostao do 1898. godine. Društvena su Pravila potvrđena tek 24. ožujka 1893. godine, a potpisao ih je tadanji društveni tajnik Adam Pakaci, inače poznati kulturni i prosvjetni radnik u Našicama. Društvo je imalo i svoju trobojnu zastavu, dok nije za trajanja I. svjetskoga rata netragom nestala. Muški se zbor tada sastojao od 26 članova i samostalno je djelovao prvih 25 godina, jer je takav sastav u to vrijeme najbolje odgovarao pjevanju rodoljubnih pjesama u širenju nacionalne svijesti.

Na časti predsjednika zamijenio je Stipu Kovačevića od 1904. do 1919. godine Bruno Kovačević, a od 1919. do 1932. godine našički odvjetnik dr. Zvonimir Adžija. Društveni je rad oživio, a pjevački program prilagođen vremenu i prilikama kako bi se mogao izvoditi na mnogim pjevačkim smotrama. Od 1921. godine uveden je i dramski rad, na prijedlog Mirka Klajsknera, zaposlenog u lje-karni Košćec. Tako se u Klajksnerovoj režiji izvide mnogi kazališni komadi, kao: Šarlijeva tetka, Inače, Ženidba na silu, Dva tuceta crvenih ruža i dr. Iz rada te Dramske grupe preraslo je 1953. godine samostalno Amatersko kazalište u Našicama, pod vodstvom Andrije Vukmira. Isto se tako povremeno izvode i glazbeno-scenski komadi uz glasovirsku pratnju supruge mjesnoga liječnika.

Dolaskom u Društvo 1926. godine Viktora Magdića za zborovođu, HKUD »Lisinski« već ima mješoviti zbor sastavljen od 22 člana. Od 1927. godine izvode se: parodija opere »Kavalerija rustikana« i operete: U našim mlinovima, Gdje cvate ljubav, Mala barunica i dr., a od 1929. godine Društvo ima i svoj vlastiti orkestar od 12 članova i djeluje sve do početka II. svjetskoga rata. U tome se vremenu izmijenilo više zborovođa (Stanislav Rišljavi iz Đurđenovca, prof. Zvonimir Petek iz Kutine, Anđelko Digula iz Vukojevaca, Rudolf Rajter, učitelj u Našicama), obraćala se veća pažnja umjetničkom načinu izvođenja i njegovanju pjevačke kulture članova zbora. Na predsjedničkoj časti zamijenio je Zvonimira Adžiju od 1932.

do 1938. godine Ernest Turković, a ovoga Franjo Svoren st. U tome periodu bilo je više proslava u kojima je sudjelovalo i našičko pjevačko društvo, kao: u povodu proslave 50-obljetnice rada Nikole Fallera, poznatoga hrvatskoga skladatelja, dirigenta i predsjednika Pjevačkoga saveza Hrvatske, zatim 1935. godine redovni nastup na godišnjoj smotri župe »Kuhač« na području Slavonije i 1936. godine dostovanje u Slav. Požegi.

Dana 26. lipnja 1939. godine proslavio je HKUD »Lisinski« 50-obljetnicu od svog osnutka, pa je za tu proslavu izradila društvenu zastavu Zora Rajter, supruga društvenoga zborovođe, prema umjetničkoj zamisli i nacrtu Stipe Kovačevića. Na koplju društvenoga barjaka ukucano je 20 zlatnih spomen-čavala s ugraviranim imenima pojedinih društva, kao i 174 čavla pojedinaca-darovatelja. Za predsjednika je ponovno izabran Ernest Turković, a za tajnika Anđelko Brdarić, krojački zanatlija u Našicama. U toj je jubilarnoj godini HKUD »Lisinski« brojilo 54 člana.

Za vrijeme drugoga svjetskog rata HKUD »Lisinski« formalno postoji, njegovi dugogodišnji članovi židovskog porijekla: Vitko Mermelsten, Mavro Silber i Ivica Pollak odvedeni su u logor i tamo izgubili život.

Nakon drugoga svjetskog rata HKUD »Lisinski« obnavlja svoj društveni rad, pjevački zbor vodi nakon povrata u Našice zborovođa Rudolf Rajter, a predsjednikom ostaje do 1950. godine Ernest Turković. Društvo tada mijenja dotadanje ime (Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo) u Kulturno-umjetničko društvo »Lisinski« i ono, uz dramsku umjetnost, njeguje i folklornu. Normalan rad vrlo ometaju: pomanjkanje društvenih prostorija i najosnovnijega društvenog inventara (koncertni glasovir i harmonij) te gubitak društvene biblioteke i zbirke kazališnih djela.

Prva poslijeratna skupština održana je 17. siječnja 1950. godine i Upravni su odbor sačinjavali: Vlado Antić, predsjednik; Ivan Pavić tajnik, i Anđelko Brdarić, blagajnik. Organizirane su i sekcije: Pjevačka (voditelj Anđelko Brdarić), Dramska (voditelj Zvonko Majer), Folklorna (voditeljica Jelkica Marković) i Tamburaška (voditelj Stjepan Blažević). Od 1953. godine kontinuirano radi i folklorna sekcija, a vodili su je: Jelkica Marković, Branko Turković, Zlatko Marman, Melita Kašuba, Šefik Komić i Emira Kašuba.

KUD »Lisinski« proslavio je 70-obljetnicu svoja postojanja 27. lipnja 1959. godine. Uz prethodno izvođenje volaknoga koncerta, na kojemu su solistički nastupili pojedini članovi uz glasovirsku pratnju zborovođe Rudolfa Rajtera i uz izvođenje zbornih pjesama, na svečanom koncertu ženskim i dječjim zborom dirigira Hugo Borenić, a mješovitim Jovan Pantelinac. Na uspomenu te 70-obljetnice postavljena je i Spomen-ploča na zgradi stare Osnovne škole, a u Gradskome parku podignuta bista Vatroslava Lisinskoga, kojega Društvo nosi ime, umjetnički rad akad. kipara Bahorića.

Od 1954—1961. godine predsjednikom KUD »Lisinski« bio je Anđelko Brdarić, njegov dugogo-

dišnji član i društveni tajnik. Njegovom smrti KUD »Lisinski« proživljava izvjesnu krizu. Nestalo je novčanih sredstava za rad, nije bilo razumijevanja u određenim krugovima, osjećalo se pomanjkanje stručnoga kadra za zbor i pojedine sekcije, kao i pomanjkanje prikladnih društvenih prostorija, pa su se zbog toga u razdoblju od 1961—1970. godine i promijenila 4 predsjednika: Boško Gruba, Ivan Turković, Štefanija Đuranić, Boško Škorić.

Od 1970. godine izabran je za predsjednika Ivan Turković i društveni rad oživljuje, vraća se stari naziv — HKUD »Lisinski«, za zborovođu dolazi Maja Smiljković, nastavnica glazbenog odgoja u Osnovnoj školi u Našicama, i pjevački se zbor popunjava novim članovima, djelomično učenicima iz Srednjoškolskoga centra u Našicama. Osim toga, obnavlja se rad folklorne grupe (voditeljica Emira Kašuba) i tamburaške sekcije pod imenom »Veseli Martinjani«, koji prate folklorne grupe ili samostalno nastupaju, a zapažen im je javni koncert u Zagrebu. Učestali su i nastupi pjevačkoga zbora 1972. godine na Smotri zborova u Petrinji, kao i na natjecanju pjevačkih zborova iz čitave Hrvatske u Zadru, gdje je postignut zavidan uspjeh. HKUD »Lisinski« isto tako sudjeluje i u Našicama na Festivalu »Dani slavonske šume«, kao i u praiizvedbi Rabadanove dramatizacije Relkovićeva »Satira« na gostovanju u Splitu, u zajednici s Amaterskim kazalištem iz Našica.

— O —

Proslava 85-obljetnice utemeljenja i rada HKUD »Lisinski« održana je 13—16. lipnja 1974. godine u Našicama kao neslužbena smotra pjevačkih zborova Slavonije i Baranje. Društvo je i ovom zгодom potvrdilo svoj umjetnički glas i ugled što ga ima i uživa u samome mjestu, s osvrtnom na dugu glazbenu, pjevačku i kulturnu tradiciju. Ono se u dugome vijeku ipak održalo, neprekidno umjetnički djelovalo, u prošlosti odolijevalo težim političkim pritiscima pa je stoga znalo okupljati u svojoj sredini divne pregoce u ostvarenju zajedničkih kulturnih, umjetničkih i narodnih ideala užega zavičaja i širih prostranstava svoje domovine. Stoga je čitava ta društveno-narodna proslava protekla tada u Našicama u znaku sjećanja na minuli rad, zatim u oživljavanju uspomena na vrijedne i zaslužne članove kao i na ocjenjivanje postignutih rezultata.

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »LISINSKI« i danas kontinuirano radi i djeluje pod predsjedništvom Lea Majera i nastupa sa svojim mješovitim zborom na različitim mjesnim prigodnim priredbama, kao i sa samostalnim koncertnim nastupima. Društveni se rad konstantno odvija u društvenim prostorijama što se nalaze u starome Dvorcu u gradu. Zapažene su i godišnje društvene zabavne pripreme zatvorenoga kruga za članstvo, pa sve to pridonosi intimnijem osobnom kontaktiranju i boljoj međusobnoj povezanosti članstva s kulturom i glazbenim radom u samome Društvu.